

Hur mycket dricker svensken? Registrerad och oregistrerad alkoholkonsumtion 2001-2014

CAN Rapport 152

Björn Trolldal & Håkan Leifman

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN

I:a upplagan, I:a tryckningen (1–250)

Layout inlaga: Britta Grönlund, CAN

Layout omslag: Christian Molina, CAN

Fotomontage: Christian Molina, CAN

Tryck: EO Grafiska, 2015

ISSN: 0283-1198

ISBN: 978-91-7278-261-7 (tryck)

URN:NBN:se:can-2015-4 (pdf)

Hur mycket dricker svensken?

Registrerad och oregistrerad alkoholkonsumtion 2001–2014

Björn Trolldal & Håkan Leifman

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Rapport nr 152

Stockholm 2015

Förord

Monitormätningarna påbörjades i juni år 2000, vilket innebär att de nu har pågått i 15 år. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) övertog denna undersökning år 2013 och har sedan dess publicerat ett antal rapporter på basis av detta material.

Huvudsyftet med Monitormätningarna är att få en samlad bild av den totala alkoholkonsumtionen i Sverige. Genom att beräkna de oregistrerade delarna av denna konsumtion med hjälp av frågeundersökningar, och summera resultaten från dessa med uppgifter om den registrerade försäljningen erhålls en skattning av den totala konsumtionen på nationell nivå.

I den här rapporten redovisas uppgifter om den totala alkoholkonsumtionen, uppdelat på dess olika delmängder, för perioden 2001–2014 med betoning på utvecklingen under senare år.

Stockholm i augusti 2015

Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Håkan Leifman
Direktör

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning.....	5
1. Inledning.....	7
2. Monitormätningarnas utgångspunkter.....	8
3. Resultat.....	10
4. Diskussion.....	24
5. Referenser.....	25
Bilaga 1: Material och metod.....	26
Bilaga 2: Tabellbilaga.....	40

Sammanfattning

Huvudsyftet med Monitormätningarna är att på nationell nivå summera den registrerade delen av alkoholkonsumtionen med den oregistrerade delen för att få en bild av den totala alkoholkonsumtionen i landet. Den registrerade delen utgörs av alkohol som säljs inom landet, på Systembolaget, restauranger och i livsmedelsbutiker. Den oregistrerade delen består av alkohol som förs in i landet i samband med resor, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet. Den oregistrerade delen kartläggs med hjälp av en löpande frågeundersökning som omfattar drygt 18 000 personer per år.

I Monitormätningarna mäts alkoholkonsumtionen på anskaffningsplanet (köp, införsel och hemtillverkning) och inte på konsumtionsplanet. Över en längre tidsperiod är dock konsumtionen i princip densamma som anskaffningen på nationell nivå. I rapporten redovisas perioden 2001–2014 och konsumtionen (eller anskaffningen) normalt i ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

Nedan summeras centrala resultat från analyserna.

Den totala konsumtionen minskade något under 2014

- Den totala konsumtionen sjönk något under 2014 jämfört med 2013 och uppgick till 9,39 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det är en minskning med 4 %.
- Detta innebär att konsumtionen stabiliserats och låg under 2014 i linje med de nivåer som uppmättes under perioden 2009–2011.

De registrerade och oregistrerade delarna

- Den lägre konsumtionen under 2014 jämfört med 2013 berodde på en minskning av såväl de registrerade som de oregistrerade delarna.
- Den registrerade delen uppgick till 7,20 liter, vilket är en minskning med 2 %.
- Den oregistrerade delen uppgick till 2,19 liter, vilket är en minskning med 10 % jämfört med 2013 men en ökning jämfört med 2012.
- Minskningen innebar att även den oregistrerade delen av konsumtionen stabiliserades under 2014 och låg på ungefär samma nivå som under perioden 2009–2011.

Källorna till de registrerade delarna

- Den registrerade andelen av den totala alkoholkonsumtionen uppgick under 2014 till 77 % och den oregistrerade andelen till 23 % av konsumtionen.
- Systembolagets försäljning minskade något under 2014, per invånare 15 år och äldre, men Systembolagets andel av den totala konsumtionen ökade från 59,5 % under 2013 till 61,1 %.
- Folkölsförsäljningen fortsatte att minska under 2014.
- När det gäller restaurangförsäljningen uppmättes en minskning på 4 %. Restaurangförsäljningen har dock legat på en stabil nivå under perioden 2001–2014 på ungefär 1 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

Källorna till den oregistrerade delen av konsumtionen

- När det gäller de oregistrerade källorna har såväl resandeförseln som smuglingen minskat under 2014 jämfört med 2013.
- Resandeförseln låg år 2014 på ungefär samma nivåer som under perioden 2009–2011.
- Köp av smuglade alkoholdrycker låg under 2014 på ungefär samma nivåer som under perioden 2010–2012.
- Hemtillverkningen ligger däremot kvar på ungefär samma nivå som under 2013.
- Köp via internet minskade under 2014 jämfört med 2013. Minskningen skedde dock från en hög nivå. Internetköpen 2014 var de näst högsta sedan mätningarna av internethandeln påbörjades 2006.

Vin är den vanligaste alkoholdrycken

- Vin är den dryck som konsumeras mest i landet. Beräknat i ren alkohol stod vin för 42 % av svenskarnas alkoholkonsumtion under 2014, följt av starköl med 30 %, sprit med 22 %, folköl med 5 % och cider (inklusive blanddrycker och alkoholäsk) med 1 %.

Systembolaget är den största källan till den alkohol som konsumeras

- Systembolaget var den största källan till den alkohol som konsumerades under 2014.
- Systembolagets andel uppgick till 61,1 % av konsumtionen följt av resandeförseln med 15,0 %, försäljning på restauranger med 10,4 % och folköl i livsmedelsbutiker med 5,2 %.
- Köp av smugglad alkohol stod för 5,1 % av den totala konsumtionen följt av hemtillverkning med 1,8 % och internethandel med 1,4 %.

I. Inledning

I Monitormätningarna summeras den registrerade delen av alkoholkonsumtionen med den oregistrerade delen för att få en bild av den totala alkoholkonsumtionen i landet. Den registrerade delen utgörs av alkohol som säljs inom landet, på Systembolaget, restauranger och i livsmedelsbutiker (folköl). Denna del kallas för ”registrerad” eftersom försäljningen via dessa kanaler finns statistikförd hos Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och företaget Delfi.

Den oregistrerade delen består av resandeförsel, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol och köp via internet. I Monitormätningarna kartläggs den oregistrerade delen med hjälp av en löpande frågeundersökning som omfattar cirka 18 000 personer per år. I den här rapporten redovisas uppgifter för hela den period som Monitormätningarna har pågått, det vill säga 2001–2014, men med betoning på utvecklingen under senare år.

I nästkommande avsnitt ges en kort beskrivning av Monitormätningarnas utgångspunkter följt av resultatredovisningen samt en diskussion mot bakgrund av de redovisade resultaten. En detaljerad beskrivning av den metodik som används i Monitormätningarna finns i bilaga 1, samt i de tidigare publicerade CAN-rapporterna 140 och 142 (Leifman & Trolldal, 2014a; 2014b).

2. Monitormätningarnas utgångspunkter

I Monitormätningarna summeras således uppgifter om den registrerade alkoholförsäljningen med uppgifter om den oregistrerade anskaffningen. Den oregistrerade delen beräknas med hjälp av en frågeundersökning som pågår kontinuerligt. För att minska effekterna av olika faktorer som kan snedvrیدا svaren i undersökningen, utgår den från fyra huvudprinciper. Dessa principer är:

1. Undvikande av mått på konsumtionsplanet

En av anledningarna till att frågor om konsumtion av alkohol undviks är att respondenterna kan ha svårigheter med att avgöra ursprunget till de drycker de konsumerar. Mätningarna avser således anskaffning och inte konsumtion av alkohol. Uppgifterna om anskaffning används däremot som indikator på konsumtionen eftersom det som anskaffas förr eller senare konsumeras. Över en längre tidsperiod är konsumtionen i princip densamma som anskaffningen på nationell nivå. Det bör dock nämnas att i Monitormätningarna ställs även direkta frågor om konsumtion av olika alkoholdrycker (oberoende av anskaffningskälla). På så sätt kan man studera konsumtionen i olika grupper av befolkningen. Dessa uppgifter redovisas i separata CAN-rapporter.

2. Kort observationstid

För att i möjligaste mån undvika glömskeeffekter och teleskopering är det viktigt med så kort observationstid som möjligt. I Monitormätningarna avser därför frågorna respondenternas anskaffning under de senaste 30 dagarna. (Teleskopering innebär att respondenten förstorar ovanliga händelser eller förflyttar dem över tid.)

3. Mätning på aggregerad nivå

Eftersom frågorna i mätningarna i den här delen avser anskaffning av alkoholdrycker så följer att resultaten avser utvecklingen av konsumtionen på aggregerad, nationell nivå, och således inte på individnivå.

4. Uppräkning av självrapporterade uppgifter

De oregistrerade mängderna som fångas in av mätningarna är av olika skäl lägre än de faktiska nivåerna. I syfte att korrigera för detta görs vissa uppräkningskorrigeringar av de beräknade delmängderna. Dessa uppräkningskorrigeringar baseras på frågor om hur mycket alkohol respondenterna har köpt på Systembolaget. Dessa uppgifter jämförs med den faktiska försäljningen på Systembolaget och skillnaden mellan respondenternas uppgivna köp och Systembolagets faktiska försäljning används för att beräkna en kvot per alkoholdryck, en uppräkningsfaktor. Denna faktor ligger till grund för uppräkning av de angivna mängderna resandeinförd alkohol, köp av smugglad alkohol, köp via internet samt hemtillverkning av vin och öl. I uppräkningskorrigeringen tas också hänsyn till att de olika oregistrerade delmängderna i varierande utsträckning är koncentrerade till dem som dricker allra mest (problem-drickare), tillika en grupp som är överrepresenterad i bortfallet. För en mer detaljerad beskrivning av den metodik som används i Monitormätningarna, se bilaga 1.

Korrigerig av några tidigare publicerade uppgifter

Det har skett några förändringar i tidigare publicerade uppgifter för åren 2012 och 2013. Det gäller restaurangförsäljningen av i första hand vin, av folkölsförsäljningen och av resandeförseln.

Det korrigerade värdet för vinförsäljningen på restauranger år 2013 innebär att de tidigare publicerade uppgifterna höjs med drygt 0,7 miljoner liter, vilket innebär en ökning med 0,01 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Folkölsförsäljningen har däremot korrigerats nedåt för både 2012 och 2013. De korrigerade uppgifterna motsvarar en minskning med 0,03 respektive 0,05 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Även resandeförseln har korrigerats nedåt för 2013. Det korrigerade värdet är totalt 0,11 lägre än de tidigare publicerade uppgifterna, mätt i ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

Dessa korrigeringar har även inneburit att de tidigare publicerade uppgifterna om totalkonsumtionen har ändrats dessa år. För 2012 har denna sänkts med 0,03 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre och för 2013 med 0,13 liter. För en bakgrund till dessa korrigeringar, se bilaga 1.

3. Resultat

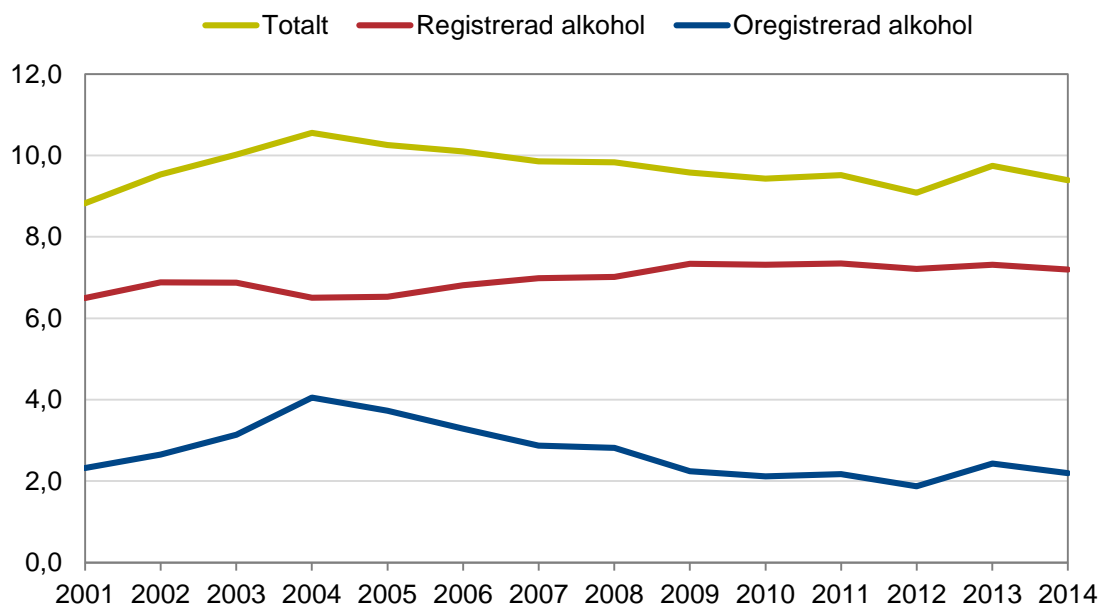
I detta avsnitt redovisas resultaten av beräkningarna av de olika registrerade och oregistrerade delmängderna. Kapitlet inleds med att redovisa den oregistrerade, registrerade och totala anskaffningen per alkoholdryck och summan av alla drycker från 2001 till 2014. Därefter följer en mer detaljerad redovisning av nivåer och utveckling av de olika delmängderna.

Registrerad, oregistrerad och total alkoholanvändning

Anskaffningsutvecklingen totalt och för respektive dryck uppdelat på oregistrerad och registrerad alkohol framgår av tabell 1 och figurerna 1–4. I tabellerna 11 och 12 i bilaga 2 redovisas motsvarande utveckling i volymliter.

Den totala anskaffningen ökade under perioden 2001–2014 med 6 %. Under 2014 uppgick den till 9,39 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det är en minskning med 4 % jämfört med 2013. Den totala nivån låg under 2014 mellan de nivåer som uppmättes för åren 2012 och 2013 och i linje med de nivåer som uppmättes under åren 2009–2011. Detta talar för att konsumtionen har stabiliserats.

Den minskade konsumtionen under 2014 jämfört med 2013 beror på en minskning av såväl den registrerade som den oregistrerade konsumtionen. Den registrerade delen uppgick till 7,20 liter, vilket är en minskning med ca 2 %. Denna del har varierat relativt lite under de senaste sex åren.

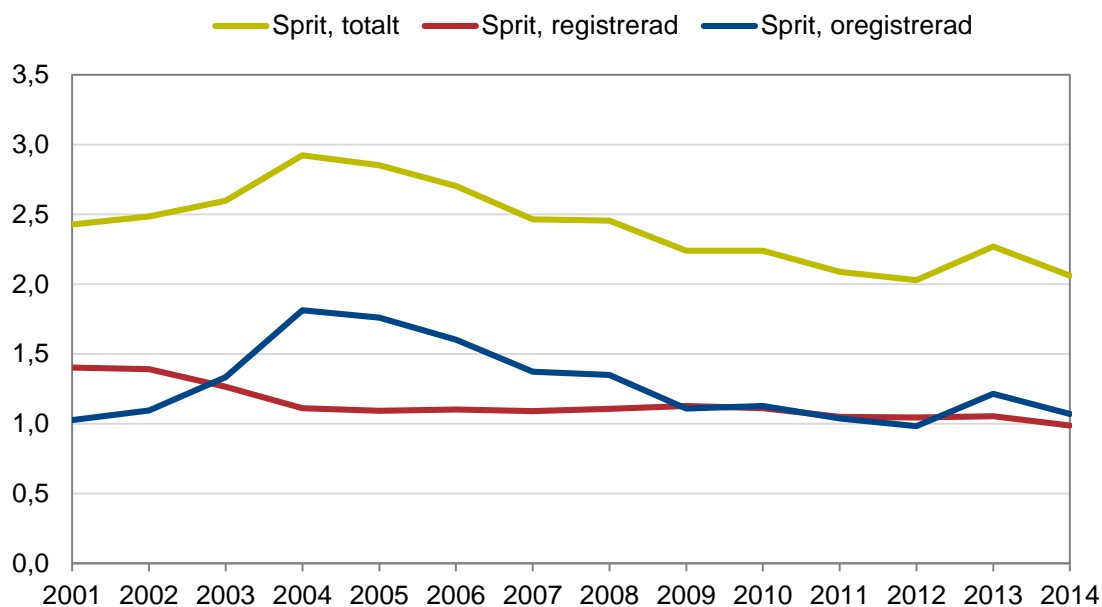
Figur 1. Alkoholanvändning: oregistrerad, registrerad och totalt, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2014.

Den oregistrerade delen uppgick under 2014 till 2,19 liter vilket är en minskning med 10 % jämfört med 2013. Den uppmätta nivån 2014 ligger på ungefär samma nivåer som under perioden 2009–2011.

Spritdrycker

Anskaffningen av spritdrycker kulminerade under 2004 men har totalt sett minskat med 15 % under perioden 2001–2014. Under 2014 uppgick den till 2,06 liter vilket är en minskning med 9 % jämfört med 2013. Både de registrerade och oregistrerade delarna minskade jämfört med 2013. Den registrerade delen uppgick till 0,99 liter ren alkohol vilket är den lägsta nivån som uppmätts i Monitormätningarna.

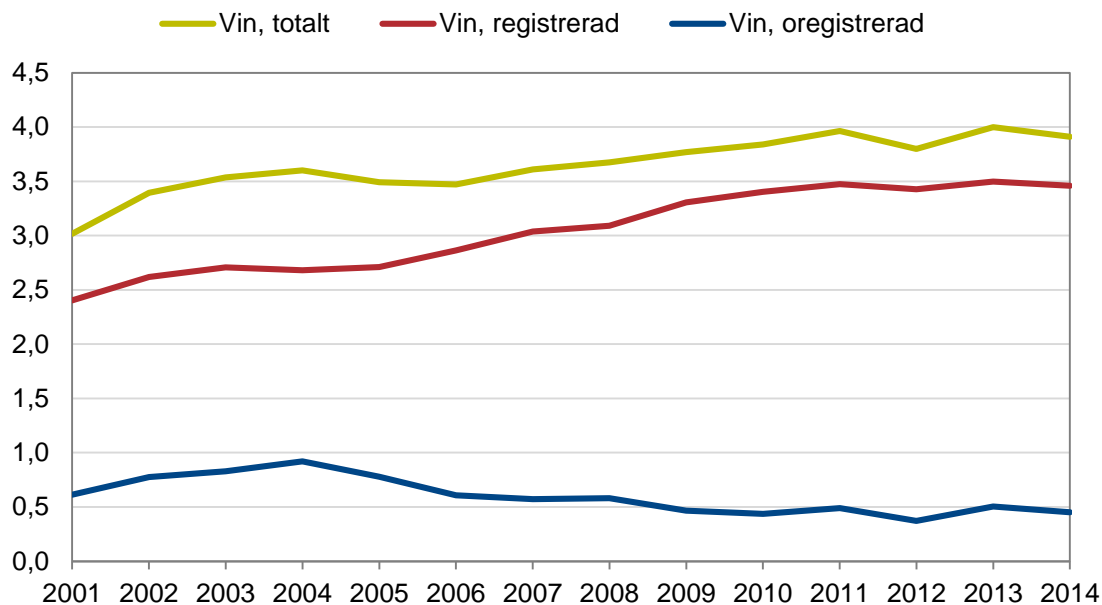
Sprit är den dryck som uppvisar den största volymen oregistrerad alkohol, både i relativa och absoluta tal, mätt i ren alkohol. År 2014 svarade den oregistrerade delen för 52 % av den totala spritanskaffningen. I liter ren alkohol uppgick den delen till 1,07 liter, se tabell 1.

Figur 2. Spritanskaffning: oregistrerad, registrerad och totalt, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2014.

Vin

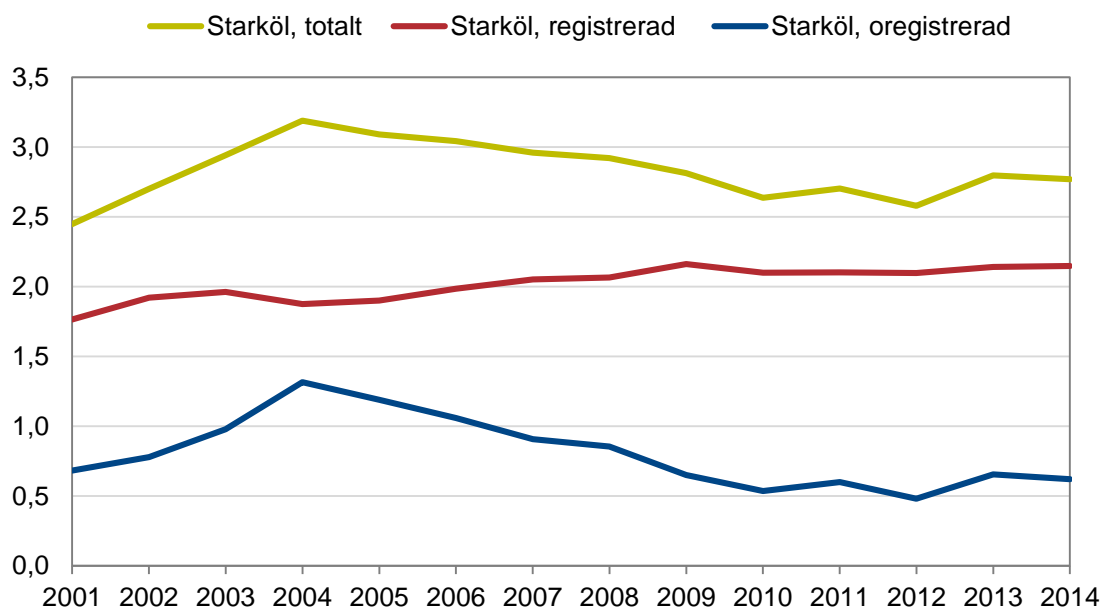
Anskaffningen av vin (inklusive starkvin) har totalt sett ökat med 30 % under perioden 2001–2014. Den uppgick år 2014 till 3,91 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, vilket är en minskning med 2 % jämfört med 2013. Den registrerade delen minskade med 1 % och den oregistrerade med 11 % jämfört med 2013. Den registrerade andelen uppgick år 2014 till 89 % vilket är en betydligt mindre andel jämfört med både sprit och starköl. Den oregistrerade delen uppgick till 11 %.

Figur 3. Vinansskaffning (inklusive starkvin): oregistrerad, registrerad och totalt, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2014.

Starköl

Under perioden 2001–2014 ökade anskaffningen av starköl med 14 %. Den uppgick under 2014 till 2,80 liter, vilket är en oförändrad nivå jämfört med 2013. Även de registrerade och oregistrerade andelarna var i stort sett oförändrade. Den registrerade andelen starköl uppgick till 77 % och den oregistrerade till 23 %, vilket är lika stora andelar som för den totala anskaffningen av alkohol, se tabell 1.

Figur 4. Starkölsanskaffning: oregistrerad, registrerad och totalt, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2014.

Cider och folköl

I tabell 1 redovisas även utvecklingen av cideranskaffningen och folkölsförsäljningen. Frågor om resandeförsel och smuggling av cider (inklusive så kallad alkoholäsk) började ställas 2006 respektive 2010 men låg under tidigare år troligen på mycket låga nivåer. Under år 2014 uppgick den totala anskaffningen av cider till 0,13 liter ren alkohol, vilket är en minskning jämfört med 2014. (Cider som sålts på restauranger ingår dock inte i dessa uppgifter om cideranskaffningen, se bilaga 1).

Folkölsförsäljningen har minskat successivt under perioden 2001–2014, även under 2014. Den uppgick då till 0,49 liter, vilket är en minskning med 41 % jämfört med 2001.

Tabell 1. Oregistrerad, registrerad och total alkoholanskaffning, per alkoholdryck och totalt under perioden 2001–2014.

Delmängd	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Förändring 2001–2014	Andel 2014
Totalt	8,82	9,53	10,02	10,56	10,26	10,10	9,85	9,83	9,58	9,43	9,52	9,08	9,74	9,39	+6 %	100 %
Registrerad	6,50	6,88	6,88	6,51	6,53	6,81	6,98	7,02	7,34	7,31	7,35	7,21	7,32	7,20	+11 %	77 %
Oregistrerad	2,32	2,65	3,14	4,05	3,73	3,29	2,87	2,82	2,24	2,11	2,17	1,87	2,43	2,19	-6 %	23 %
Sprit, totalt	2,43	2,49	2,60	2,92	2,85	2,70	2,46	2,46	2,24	2,24	2,09	2,03	2,27	2,06	-15 %	100 %
Registrerad	1,40	1,39	1,27	1,11	1,09	1,10	1,09	1,11	1,13	1,11	1,05	1,05	1,06	0,99	-30 %	48 %
Oregistrerad	1,03	1,09	1,33	1,81	1,76	1,60	1,37	1,35	1,11	1,13	1,04	0,98	1,22	1,07	+4 %	52 %
Vin, totalt	3,02	3,40	3,54	3,60	3,49	3,47	3,61	3,67	3,77	3,84	3,96	3,80	4,00	3,91	+30 %	100 %
Registrerad	2,40	2,62	2,71	2,68	2,71	2,86	3,04	3,09	3,31	3,40	3,47	3,43	3,50	3,46	+44 %	89 %
Oregistrerad	0,61	0,78	0,83	0,92	0,78	0,61	0,57	0,58	0,46	0,44	0,49	0,37	0,50	0,45	-27 %	11 %
Starköl, totalt	2,45	2,70	2,94	3,19	3,09	3,04	2,96	2,92	2,81	2,64	2,70	2,58	2,80	2,80	+14 %	100 %
Registrerad	1,77	1,92	1,96	1,88	1,90	1,99	2,05	2,07	2,16	2,10	2,10	2,10	2,14	2,15	+22 %	77 %
Oregistrerad	0,68	0,78	0,98	1,32	1,19	1,06	0,91	0,86	0,65	0,54	0,60	0,48	0,66	0,65	-5 %	23 %
Cider, totalt	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,14	0,14	0,16	0,14	0,14	0,17	0,15	0,16	0,13	..	100 %
Registrerad	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12	0,11	0,11	+22 %	87 %
Oregistrerad	..	..	..	..	..	0,02	0,01	0,03	0,01	0,01	0,04	0,03	0,05	0,02	..	13 %
Folköl	0,84	0,83	0,81	0,72	0,71	0,73	0,68	0,63	0,62	0,57	0,60	0,53	0,51	0,49	-41 %	100 %

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Delfi. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman. Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Förändringar i de olika registrerade och oregistrerade delmängderna under perioden 2001–2014

Totalt

Här följer en beskrivning av de olika delmängdernas utveckling under perioden 2001–2014, se tabell 2 och 3. Sett över hela tidsperioden 2001–2014 har den registrerade delen av anskaffningen ökat med 11 %, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Den oregistrerade delen har däremot minskat med 6 %.

Eftersom den oregistrerade delen kulminerade under 2004 är förändringarna mellan åren 2004 och 2014 större. Under perioden 2004–2014 ökade den registrerade delen med 11 % samtidigt som den oregistrerade minskade med 46 %. Variationen mellan de enskilda dryckerna är dock stor.

Försäljning på Systembolaget

När det gäller den totala anskaffningen av alkohol i landet dominerar Systembolaget under hela perioden. Systembolagets försäljning ökade mellan åren 2001 och 2003 för att därefter minska något år 2004, då det blev tillåtet att föra in stora mängder alkohol från andra länder för personligt bruk. Mellan åren 2005 och 2010 ökade försäljningen kontinuerligt. Därefter har Systembolagets försäljning legat på en relativt stabil nivå.

Systembolagets försäljning ökade från 4,63 liter år 2001 till 5,74 liter år 2014, vilket är en ökning med 24 %. Även Systembolagets andel av den totala anskaffningen har ökat under perioden från 52 % år 2001 till 61 % år 2014. År 2004 hade Systembolaget dock en andel på 45 %, vilket var den lägsta under perioden.

Resandeförsel

På andra plats i rangordningen av de olika anskaffningskällorna kommer resandeförseln. Den steg kraftigt mellan åren 2001 och 2004 för att därefter minska fram till 2009. Mellan åren 2009 och 2014 låg resandeförseln på en relativt stabil nivå.

Sett över hela tidsperioden har det skett en minskning med 14 %, från 1,64 liter till 1,41 liter. Resandeförselns andel av den totala anskaffningen minskade från 19 % till 15 % under perioden. Den högsta andelen noterades dock under 2004 då den uppgick till 26 %.

Försäljning på restauranger

Restauranger med serveringstillstånd utgör den tredje största källan. Försäljningen har enligt Folkhälsomyndighetens uppgifter legat på en stabil nivå på ungefär 1 liter under hela perioden 2001–2014. Restaurangernas andel av den totala anskaffningen har minskat något, från knappt 12 % till drygt 10 %.

Folkölsförsäljning

På fjärde plats återfinns försäljningen av folköl. Den har minskat i stort sett kontinuerligt under perioden. Under 2001 uppgick försäljningen till 0,84 liter och år 2014 var den 0,49 liter. Det är en minskning med 41 %. Folkölens andel av den totala anskaffningen har minskat från drygt 9 % till 5 % under perioden.

Folköl med en alkoholhalt på 3,5 % stod för 69 % av de sålda folkölsvolymerna under 2014. Övriga 31 % var således folköl med en alkoholhalt på 2,8 %.

Köp av smugglade alkoholdrycker

Köp av smugglade alkoholdrycker är den femte största källan. Det är den delmängd som har haft de största variationerna under perioden räknat i procent. Köp av smugglad alkohol trefaldigades mellan åren 2001 och 2005 för att därefter minska under ett antal år. Under perioden 2010 till 2014 låg smugglingen på en relativt stabil nivå utom år 2013 då det skedde en viss ökning. Den smugglade alkoholens andel av anskaffningen har ökat något mellan åren 2001 och 2014, från 4 % till 5 %. Högst var andelen 2005 då den låg på 11 %.

Hemtillverkning

Hemtillverkning och internethandel är de minsta delmängderna som mäts i Monitormätningarna. Hemtillverkningen, inklusive hembränningen, minskade med 45 % under perioden. Den uppgick till 0,31 liter år 2001 och till 0,17 liter år 2014. Hemtillverkningens andel av den totala anskaffningen har minskat från 3 % till 2 % under perioden.

Internet

Frågor om köp via internet har ingått i Monitormätningarna sedan 2006. Internethandeln uppgick år 2014 till 0,13 liter vilket är en minskning med 24 % jämfört med 2013. År 2013 var dock det år med de hittills högsta uppmätta volymerna. Internethandelns andel av den totala anskaffningen uppgick till 1,8 % år 2013 och till 1,4 % år 2014.

Verifiering av uppgifterna om resandeförd och köp av smugglat starköl

Uppgifterna om resandeförd och köp av smugglat starköl i Monitormätningarna kan verifieras med några andra uppgifter. I Monitormätningarna ställs även frågor om hur mycket av starkölet man förde med sig vid den senaste resan som var svenska märken. Samma fråga ställs även beträffande köp av smugglat starköl. På så sätt kan man beräkna hur stor del av den totala mängden som är svenska märken.

Det ställs även frågor om i vilket land man har gjort inköpen i samband med resor. Den frågan ställs dock inte av naturliga skäl beträffande köp av smugglat starköl. Därför görs ett antagande att i stort sett allt (95 %) är köpt i Tyskland. Mot bakgrund av dessa uppgifter går det att kvantifiera hur mycket av den resandeförda och till Sverige smugglade starkölen som är svenska märken som exporterats till Tyskland. Dessa uppgifter kan jämföras med de av Sveriges Bryggeriers publicerade uppgifter om export av svenskt starköl till Tyskland.

Det visar sig att uppgifterna om resandeförd och smugglad svensk starköl i Monitormätningarna stämmer väl överens med uppgifterna om svensk export till Tyskland. Under 2013 uppgick dessa volymer i Monitormätningarna till 43 miljoner liter vilket ska jämföras med Sveriges Bryggeriers uppgifter på 45 miljoner liter. Motsvarande uppgifter för 2014 var 45 respektive 46 miljoner liter (Se även Leifman & Trolldal, 2014a).

I Monitormätningarna beräknas den totala smugglingen av starköl till Sverige uppgå till 41 miljoner liter. Dessa uppgifter kan mycket grovt jämföras med de som presenterades i TV-programmet Kalla Fakta under våren 2014. Där framkom att ungefär 500 ton alkohol i veckan (500 000 volymliter) smugglades in i landet med hjälp av bussar. En av dessa bussar hade stoppats av Tullen vid sex tillfällen. I genomsnitt var 80 % av de drycker som fanns i den bussen vid dessa tillfällen starköl. Om detta genomsnitt används för att beräkna hur mycket starköl som smugglas in på det sättet blir det 400 000 liter i veckan eller ca 21 miljoner liter per år. Dessa 21 miljoner liter ska alltså jämföras med Monitormätningarnas 41 miljoner liter smugglat starköl under 2014. Detta skulle innebära att ungefär 20 miljoner liter starköl smugglades in via andra kanaler vilket inte är orimligt.

Tabell 2. Alkoholkonsumtionens olika delmängder i antal liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under perioden 2001–2014.

Delmängd	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Förändring 2001–2014
Totalt	8,82	9,53	10,02	10,56	10,26	10,10	9,85	9,83	9,58	9,43	9,52	9,08	9,74	9,39	+6 %
Registrerat	6,50	6,88	6,88	6,51	6,53	6,81	6,98	7,02	7,34	7,31	7,35	7,21	7,32	7,20	+11 %
Systembolaget	4,63	4,97	5,07	4,79	4,87	5,08	5,31	5,40	5,76	5,80	5,78	5,75	5,80	5,74	+24 %
Restauranger	1,03	1,08	1,00	0,99	0,96	0,99	1,00	0,99	0,96	0,94	0,97	0,93	1,01	0,97	-6 %
Folköl	0,84	0,83	0,81	0,72	0,71	0,73	0,68	0,63	0,62	0,57	0,60	0,53	0,51	0,49	-41 %
Oregistrerat	2,32	2,65	3,14	4,05	3,73	3,29	2,87	2,82	2,24	2,11	2,17	1,87	2,43	2,19	-6 %
Resandeförsel	1,64	1,74	2,08	2,70	2,30	1,92	1,86	1,92	1,38	1,38	1,41	1,26	1,49	1,41	-14 %
Smuggling	0,38	0,51	0,71	1,01	1,16	1,11	0,82	0,71	0,68	0,50	0,46	0,44	0,59	0,47	+26 %
Hemtillverkning	0,31	0,41	0,35	0,34	0,26	0,21	0,17	0,17	0,13	0,21	0,21	0,13	0,17	0,17	-45 %
Internet	..	..	..	..	..	0,04	0,02	0,02	0,05	0,02	0,10	0,05	0,18	0,13	..

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Delfi. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman. Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Tabell 3. De olika delmängdernas andelar av den totala alkoholkonsumtionen, i procent, baserat på liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under perioden 2001–2014. Förändring i procentenheter.

Delmängd	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Förändring 2001–2014
Registrerat	73,7	72,2	68,6	61,6	63,7	67,4	70,9	71,3	76,9	77,6	77,2	79,4	75,1	76,7	+3,0
Systembolaget	52,5	52,1	50,6	45,4	47,5	50,3	53,9	54,9	60,1	61,5	60,7	63,3	59,5	61,1	+8,7
Restauranger	11,7	11,4	10,0	9,4	9,3	9,8	10,1	10,1	10,0	10,0	10,2	10,3	10,4	10,4	-1,4
Folköl	9,5	8,7	8,1	6,9	6,9	7,3	6,9	6,4	6,4	6,1	6,3	5,8	5,2	5,2	-4,3
Oregistrerat	26,3	27,8	31,4	38,4	36,3	32,6	29,1	28,7	23,4	22,4	22,8	20,6	24,9	23,3	-3,0
Resandeförsel	18,6	18,2	20,8	25,5	22,4	19,0	18,9	19,5	14,4	14,6	14,8	13,9	15,3	15,0	-3,6
Smuggling	4,3	5,3	7,1	9,6	11,3	11,0	8,3	7,3	7,1	5,3	4,8	4,8	6,0	5,1	+0,8
Hemtillverkning	3,5	4,3	3,5	3,2	2,6	2,1	1,8	1,7	1,3	2,2	2,2	1,4	1,7	1,8	-1,7
Internet	..	..	..	..	..	0,4	0,2	0,2	0,5	0,2	1,0	0,5	1,8	1,4	..
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Delfi. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman. Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

De olika anskaffningskällornas andelar av respektive dryck

I tabell 4 redovisas den totala anskaffningen samt de olika källornas andelar av respektive dryck under perioden 2001–2014. För samtliga drycker stod Systembolaget för den största delen av de mängder som anskaffades under 2014. Resandeförseln stod för den näst största andelen för sprit och cider medan försäljning på restauranger stod för den näst största andelen av starköls- och vinanskaffningen.

Sprit

För sprit stod Systembolaget för 42 % av anskaffningen, vilket är den lägsta andelen av samtliga drycker. Det beror framförallt på att den andel sprit som förts in i samband med resor uppgick till 39 %, vilket var den största andelen bland alla drycker. Smugglingen stod för 9 % av spritanskaffningen. Därefter följer försäljning på restauranger (6 %), hembränning (3 %) samt beställningar via internet (2 %).

Vin

För vinets del stod Systembolaget för 81 % av de anskaffade volymerna följt av restaurangförsäljningen med 8 % följt av resandeförseln med 7 %. Därefter följde hemtillverkning (2 %) och internet (2 %). Minst var andelen smugglat vin (0 %).

Starköl och cider

Vad gäller starkölet var Systembolagets andel 57 %, följt av restaurangförsäljningen med 19 %. Resandeförseln stod för 11 % och smugglingen för 10 %. Internet och hemtillverkning stod för 1 % vardera av de anskaffade volymerna.

Systembolaget stod för 87 % av cideranskaffningen, följt av resandeförsel (8 %) och smuggling (5 %).

Dryckernas andelar av respektive anskaffningskälla

I tabell 5 redovisas de olika dryckernas volymer av respektive anskaffningskälla under perioden 2001 till 2014 samt de olika dryckernas andelar av respektive källa under 2014 i ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

Systembolaget

När det gäller Systembolagets försäljning så stod vinet för över hälften av försäljningsvolymen år 2014. Vinets andel var 55 %, följt av starköl och sprit med 28 respektive 15 % av försäljningsvolymen. Cider stod för 2 %.

Resandeförsel

Sprit är den dryck som svenskarna för med sig mest av i samband med resor utomlands. Sritens andel av den totala resandeförseln var 57 %, följt av starköl och vin med 22 respektive 20 %. Cider stod för 1 %.

Restaurangförsäljning

Starköl är den dryck som svenskar dricker mest av på restauranger. Under 2014 var starkölsandelen 56 %. Vinet stod för 31 %, medan spritdrycker stod för 14 %. (Försäljningen av cider och så kallad alkoholisk särredovisas inte i den officiella restaurangstatistiken, se bilaga 1.)

Folkölsförsäljningen

I de redovisade uppgifterna om försäljning av folköl i livsmedelsbutiker ingår den försäljning som sker på restauranger och andra serveringar. Den andelen av den totala folkölsförsäljningen uppgår till knappt 1 %.

Smugglad alkohol

Köp av smugglad alkohol domineras av starköl och sprit. Av den smugglade alkoholen stod starköl för 60 % och sprit för 37 % under 2014. Vin och cider stod för drygt 1 % vardera.

Hemtillverkning

Av den hemtillverkade alkoholen, inklusive hembränd sprit, stod vinet för 51 % under 2014. Hembränningen av sprit stod för 31 %, medan den hemtillverkade ölen stod för 19 %.

Internethandeln

Internethandeln är den minsta delmängden av anskaffningen som mäts i Monitormätningarna. Det är vinet som har den största andelen med 55 % följt av sprit med 27 % och starköl med 18 %. Internethandeln med cider är mycket liten (0 %).

De olika delmängdernas och källornas andelar av den totala alkoholansskaffningen

I tabell 6 presenteras anskaffningen under tidsperioden 2001–2014 utifrån typ av dryck och anskaffningskälla. Dessa dryckeskategorier är rangordnade efter sina respektive andelar av den totala anskaffningen 2014. Endast de kategorier med en större andel än 0,5 % redovisas i tabellen.

Den vanligaste kategorin var vin från Systembolaget, som svarade för 34 % av all alkohol som anskaffades under 2014. Denna kategori ökade kraftigt mellan åren 2001 och 2012, och har med bred marginal varit den största under hela perioden. Mellan 2001 och 2014 ökade denna kategori med 10 procentenheter.

Den näst vanligaste kategorin under 2014 var starköl köpt på Systembolaget med en andel på 17 procent, vilket är en ökning med 3 procentenheter under perioden. Därefter följer sprit köpt på Systembolaget och resandeförd sprit, som båda hade en andel på 9 procent. Kategorin sprit från Systembolaget har minskat med 5 procentenheter sedan 2001. På femte plats återfinns folkölet med 5 procent, vilket innebär en minskning med 4 procentenheter sedan periodens början.

Därefter följer fyra kategorier med en andel på 3 % vardera. Det är resandeförd starköl, vin på restauranger, smugglad starköl samt resandefört vin. Övriga kategorier har en andel på 2 % eller mindre.

Tabell 4. Den totala alkoholkonsumtionen uppdelad på dryckesslag och anskaffningskälla, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. 2001–2014.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Andel 2014
Sprit, totalt	2,43	2,49	2,60	2,92	2,85	2,70	2,46	2,46	2,24	2,24	2,09	2,03	2,27	2,06	100 %
Systembolaget	1,22	1,21	1,14	0,98	0,95	0,94	0,95	0,93	0,98	0,96	0,92	0,91	0,89	0,85	42 %
Resandeförsel	0,68	0,69	0,97	1,31	1,17	1,02	1,05	1,04	0,75	0,82	0,77	0,70	0,86	0,80	39 %
Smuggling	0,19	0,25	0,21	0,34	0,46	0,46	0,25	0,24	0,28	0,22	0,14	0,20	0,23	0,18	9 %
Restauranger	0,18	0,18	0,13	0,13	0,14	0,16	0,14	0,17	0,15	0,15	0,13	0,13	0,17	0,13	6 %
Hemtillverkning	0,15	0,16	0,15	0,16	0,12	0,09	0,07	0,06	0,05	0,07	0,08	0,07	0,06	0,05	3 %
Internet	..	..	..	..	..	0,03	0,01	0,01	0,02	0,01	0,05	0,02	0,07	0,04	2 %
Vin, totalt	3,02	3,40	3,54	3,60	3,49	3,47	3,61	3,67	3,77	3,84	3,96	3,80	4,00	3,91	100 %
Systembolaget	2,11	2,33	2,44	2,39	2,46	2,57	2,72	2,81	3,05	3,13	3,15	3,15	3,20	3,16	81 %
Restauranger	0,29	0,29	0,27	0,29	0,25	0,29	0,32	0,28	0,26	0,28	0,32	0,28	0,30	0,30	8 %
Resandeförsel	0,44	0,51	0,56	0,68	0,56	0,41	0,40	0,39	0,29	0,26	0,32	0,29	0,30	0,28	7 %
Hemtillverkning	0,14	0,23	0,19	0,16	0,12	0,10	0,09	0,09	0,06	0,12	0,11	0,04	0,09	0,09	2 %
Internet	..	..	..	..	..	0,00	0,00	0,00	0,03	0,01	0,04	0,02	0,08	0,07	2 %
Smuggling	0,03	0,04	0,08	0,08	0,09	0,10	0,08	0,10	0,09	0,05	0,02	0,03	0,03	0,01	0 %
Starköl, totalt	2,45	2,70	2,94	3,19	3,09	3,04	2,96	2,92	2,81	2,64	2,70	2,58	2,80	2,80	100 %
Systembolaget	1,20	1,31	1,36	1,30	1,34	1,45	1,51	1,53	1,61	1,59	1,59	1,58	1,60	1,61	57 %
Restauranger	0,57	0,61	0,60	0,57	0,56	0,54	0,54	0,54	0,55	0,51	0,52	0,52	0,54	0,54	19 %
Resandeförsel	0,51	0,54	0,55	0,70	0,56	0,47	0,40	0,46	0,32	0,28	0,30	0,26	0,32	0,31	11 %
Smuggling	0,16	0,22	0,41	0,59	0,61	0,56	0,49	0,38	0,31	0,24	0,29	0,19	0,29	0,28	10 %
Hemtillverkning	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	1 %
Internet	..	..	..	..	..	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03	0,02	1 %
Cider, totalt	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,14	0,14	0,16	0,14	0,14	0,17	0,15	0,16	0,13	100 %
Systembolaget	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12	0,11	0,11	87 %
Resandeförsel	..	..	..	..	..	0,02	0,01	0,03	0,01	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	8 %
Smuggling	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	0,02	0,02	0,03	0,01	5 %
Internet	..	..	..	..	..	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0 %
Folköl, totalt	0,84	0,83	0,81	0,72	0,71	0,73	0,68	0,63	0,62	0,57	0,60	0,53	0,51	0,49	100 %
Totalt	8,82	9,53	10,02	10,56	10,26	10,10	9,85	9,83	9,58	9,43	9,52	9,08	9,74	9,39	100 %

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Delfi. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman. Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Tabell 5. Den totala alkoholkonsumtionen uppdelad på dryckesslag och anskaffningssätt, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under perioden 2001–2014.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Andel 2014
Total konsumtion	8,82	9,53	10,02	10,56	10,26	10,10	9,85	9,83	9,58	9,43	9,52	9,08	9,74	9,39	100 %
Systembolaget	4,63	4,97	5,07	4,79	4,87	5,08	5,31	5,40	5,76	5,80	5,78	5,75	5,80	5,74	100 %
Vin	2,11	2,33	2,44	2,39	2,46	2,57	2,72	2,81	3,05	3,13	3,15	3,15	3,20	3,16	55 %
Starköl	1,20	1,31	1,36	1,30	1,34	1,45	1,51	1,53	1,61	1,59	1,59	1,58	1,60	1,61	28 %
Sprit	1,22	1,21	1,14	0,98	0,95	0,94	0,95	0,93	0,98	0,96	0,92	0,91	0,89	0,85	15 %
Cider	0,09	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,12	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12	0,11	0,11	2 %
Resandeförsel	1,64	1,74	2,08	2,70	2,30	1,92	1,86	1,92	1,38	1,38	1,41	1,26	1,49	1,41	100 %
Sprit	0,68	0,69	0,97	1,31	1,17	1,02	1,05	1,04	0,75	0,82	0,77	0,70	0,86	0,80	57 %
Starköl	0,51	0,54	0,55	0,70	0,56	0,47	0,40	0,46	0,32	0,28	0,30	0,26	0,32	0,31	22 %
Vin	0,44	0,51	0,56	0,68	0,56	0,41	0,40	0,39	0,29	0,26	0,32	0,29	0,30	0,28	20 %
Cider	..	..	..	..	..	0,02	0,01	0,03	0,01	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	1 %
Restauranger	1,03	1,08	1,00	0,99	0,96	0,99	1,00	0,99	0,96	0,94	0,97	0,93	1,01	0,97	100 %
Starköl	0,57	0,61	0,60	0,57	0,56	0,54	0,54	0,54	0,55	0,51	0,52	0,52	0,54	0,54	56 %
Vin	0,29	0,29	0,27	0,29	0,25	0,29	0,32	0,28	0,26	0,28	0,32	0,28	0,30	0,30	31 %
Sprit	0,18	0,18	0,13	0,13	0,14	0,16	0,14	0,17	0,15	0,15	0,13	0,13	0,17	0,13	14 %
Livsmedelsbutiker	0,84	0,83	0,81	0,72	0,71	0,73	0,68	0,63	0,62	0,57	0,60	0,53	0,51	0,49	100 %
Smuggling	0,38	0,51	0,71	1,01	1,16	1,11	0,82	0,71	0,68	0,50	0,46	0,44	0,59	0,47	100 %
Starköl	0,16	0,22	0,41	0,59	0,61	0,56	0,49	0,38	0,31	0,24	0,29	0,19	0,29	0,28	60 %
Sprit	0,19	0,25	0,21	0,34	0,46	0,46	0,25	0,24	0,28	0,22	0,14	0,20	0,23	0,18	37 %
Cider	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	0,02	0,02	0,03	0,01	1 %
Vin	0,03	0,04	0,08	0,08	0,09	0,10	0,08	0,10	0,09	0,05	0,02	0,03	0,03	0,01	1 %
Hemtillverkning	0,31	0,41	0,35	0,34	0,26	0,21	0,17	0,17	0,13	0,21	0,21	0,13	0,17	0,17	100 %
Vin	0,14	0,23	0,19	0,16	0,12	0,10	0,09	0,09	0,06	0,12	0,11	0,04	0,09	0,09	51 %
Sprit	0,15	0,16	0,15	0,16	0,12	0,09	0,07	0,06	0,05	0,07	0,08	0,07	0,06	0,05	31 %
Starköl	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	19 %
Internet, totalt	..	..	..	..	..	0,04	0,02	0,02	0,05	0,02	0,10	0,05	0,18	0,13	100 %

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Delfi. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid densamma som totalsumman. Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Tabell 6. Procentuella andelar av den totala alkoholkonsumtionen, rangordnade efter fördelningen 2014 och uppdelade på dryck och anskaffningskälla. 2001–2014.

Typ av dryck och anskaffningskälla	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vin, Systembolaget	24	24	24	23	24	25	27	29	32	33	34	35	32	34
Starköl, Systembolaget	14	14	14	12	13	14	15	16	17	17	17	17	16	17
Sprit, Systembolaget	14	13	11	9	9	9	10	10	10	10	10	10	9	9
Sprit, resandeförsel	8	7	10	12	11	10	11	10	8	9	8	8	9	9
Starköl, restauranger	6	6	6	5	5	5	6	6	6	5	6	6	5	6
Folköl ¹	9	9	8	7	7	7	7	6	6	6	6	6	6	5
Starköl, resandeförsel	6	6	6	7	6	5	4	5	3	3	3	3	4	3
Vin, restauranger	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	4	3	3	3
Starköl, smuggling	2	2	4	6	6	5	5	4	3	2	3	2	3	3
Vin, resandeförsel	5	5	6	6	5	4	4	4	3	3	3	3	3	3
Sprit, smuggling	2	3	2	3	5	5	2	2	3	2	1	2	2	2
Sprit, restauranger	2	2	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1	2	1
Cider, Systembolaget	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vin, hemtillverkning	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
Vin, internet	..	..	..	..	..	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Sprit, hembränd	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1

Källor: Monitormätningarna, Systembolaget, Folkhälsomyndigheten och Delfi. Pga. avrundning är summan av delmängderna inte alltid identisk med totalsumman.

1 Inkluderar även försäljning på restaurang, cirka 1 % av den totala folkölsförsäljningen.

Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

4. Diskussion

Monitormätningarna har nu pågått i 15 år och har bidragit till att vi har god kunskap om alkoholkonsumtionens utveckling i Sverige. Det gäller inte minst förändringar i de olika sätten att anskaffa alkohol på. Alkoholkonsumtionen steg kraftigt under de första åren, mellan 2001 och 2004. Därefter sjönk den under ett antal år men låg under perioden 2009–2011 relativt stilla. Under 2012 skedde en viss nedgång som följdes av en viss uppgång under 2013.

Under 2014 minskade konsumtionen med totalt 4 % och detta innebar att konsumtionen hamnade mellan de nivåer som uppmättes för åren 2012 och 2013 och på ungefär samma nivåer som under åren 2009–2011. Detta talar för att det har skett en stabilisering av konsumtionen i landet, vilket även bekräftas av andra undersökningar (se bland annat Källmén m.fl. 2015).

Konsumtionsutvecklingen efter 2004 är intressant. Den minskade konsumtionen var koncentrerad till de oregistrerade delmängderna. Försäljningen inom landet, i första hand på Systembolaget, ökade istället under samma period. Denna försäljningsökning förklaras av den ökade försäljningen av både vin och starköl på Systembolaget.

Varför den oregistrerade delen har legat på lägre nivåer under senare år jämfört med under toppåret 2004 beror med all sannolikhet på flera faktorer och tidigare har man främst pekat på att nyhetens behag har lagt sig när det gäller införsel från andra länder.

Dessutom talar mycket för att priserna på både vin och öl på Systembolaget har fått en större spridning under den här perioden, vilket skulle innebära att tillgången till lågprismärken har ökat vilket ytterligare skulle minska benägenheten att skaffa alkohol från de olika oregistrerade källorna. En annan möjlighet är att en generell minskad efterfrågan på alkohol i första hand påverkar de oregistrerade delmängderna.

En central fråga i detta sammanhang är hur sambandet mellan anskaffningens två största delmängder ser ut, det vill säga sambandet mellan Systembolagets försäljning och resandeförseln. Finns det något samband mellan förändringar i Systembolagets försäljning och resandeförseln och vice versa, och i sådana fall, hur starkt är detta samband? Vi har i dagsläget inget svar på denna fråga, men det pågår en studie på CAN där detta analyseras.

5. Referenser

- Folkhälsomyndigheten (2014). *Alkoholstatistik 2013*. Statens folkhälsoinstitut. Östersund.
- Kühlhorn E, Hibell B, Larsson S, Ramstedt M & Zetterberg HL (1999). *Alkoholkonsumtionen i Sverige under 1990-talet*. Stockholm: OAS, Socialdepartementet.
- Leifman H & Trolldal B (2002). *Svenskens alkoholkonsumtion i början av 2000-talet med betoning på 2001*. Forskningsrapport nr 3, reviderad version. Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD), Stockholms universitet.
- Leifman H & Trolldal B (2014a). *Hur mycket dricker svensken? – alkoholkonsumtionen i siffror 2001–2012*. Rapport nr. 140. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, Stockholm.
- Leifman H & Trolldal B (2014b). *Alkoholkonsumtionen i Sverige 2013*. Rapport nr. 142. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, Stockholm.
- Leifman H (2000). *The measurement of alcohol-related problems in Sweden*. Journal of Substance Abuse, 12, 197–212. (Special Issue: Measuring alcohol consumption).
- Källmén H, Wennberg P, Ramstedt M & Hallgren M (2015). *Changes in alcohol consumption between 2009 and 2014 assessed with the AUDIT*. Scandinavian journal of public health, 1–4.
- Ramstedt M (2010). *How much alcohol do you buy? A comparison of self-reported alcohol purchases with actual sales*. Addiction, 105, 649–654.
- Ramstedt M m.fl. (2013). I Socialdepartementet: Uppföljning av regeringens alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksstrategi, nummer 2. Kapitel 10. Hur ska alkoholförseln mätas? – en genomgång av tillgängliga indikatorer och förslag på en reviderad metod. Stockholm: Regeringskansliet.
- Rådets direktiv (92/12/EEG) om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor (cirkulationsdirektivet).
- SFS 2000:1225 (2000). *Lag om straff för smuggling*. Svensk Författningssamling. Stockholm: Finansdepartementet.
- SFS 2010:1622 (2010). *Alkohollag*. Svensk Författningssamling. Stockholm: Socialdepartementet.
- Tillväxtverket (2013). *Fakta om svensk turism 2012*. Turismens effekter på ekonomi, export och sysselsättning samt volymer, beteenden, utbud och efterfrågan. Fakta & statistik.

Bilaga I:

Material och metod

Mätprocedur och urvalsmetod

Urvalet av personer till frågeundersökningen är sedan 2013 individbaserat och både fasta telefonnummer och mobilnummer används. De fasta telefonnumren används i första hand. Urvalet sker ur PAR-konsument, som är en databas med samtliga, för undersökningar, tillgängliga telefonabonnenter med fasta eller mobila abonnemang. Databasen omfattar 6,9 miljoner individer över 16 år, av totalt 7,8 miljoner individer i den åldersgruppen, det vill säga 88 %. Endast de respondenter som kan genomföra en intervju på svenska ingår i undersökningen.

Först genomförs ett större slumpmässigt urval ur själva PAR-registret. Därefter genomförs veckovisa urval ur detta huvudurval. Varje veckourval bearbetas under en fyraveckorsperiod, vilket också innebär att sök-perioden för att nå en individ uppgår till fyra veckor. Ett nytt veckourval tillkommer således varje vecka, vilket innebär att fyra veckourval bearbetas parallellt. Antalet uppringningsförsök uppgår till maximalt 30 under en fyraveckorsperiod, men i praktiken görs ungefär 20 försök hos dem som inte nås under perioden. Antalet uppringningsförsök är störst under den första veckan för att successivt minska under de kommande veckorna.

Intervjuprocessen pågår alltså kontinuerligt och intervjuer genomförs under alla veckodagar. Totalt genomförs ungefär 350 intervjuer per vecka, vilket motsvarar drygt 18 000 per år. Åldersintervallet för intervjupersonerna i urvalet är 17–84 år. Den genomsnittliga intervjutiden uppgår till ungefär sex minuter.

Undersökningens bortfall och viktning

Alla uppgifter som avser anskaffning av alkohol, som inte sålts genom de i Sverige registrerade försäljningskanalerna, är beräknade med hjälp av resultaten från den ovan beskrivna frågeundersökningen. Bortfallet i frågeundersökningarna har ökat successivt under perioden, vilket har varit en generell utveckling för den här typen av undersökningar. Under studiens första år, fram till 2004, uppgick bortfallet till ungefär 40 %. Därefter steg det till 50 % under åren 2007–2008 för att uppgå till 60 % under slutet av den studerade perioden. Framförallt har andelen unga vuxna minskat, samtidigt som de äldres representativitet har ökat.

Viktning av respondenternas svar i datamaterialet är ett sätt att korrigera för en sådan skevhet i representativitet. I detta fall genom att svaren från yngre personer räknas upp med en vikt överstigande 1,0, eftersom de är underrepresenterade bland dem som deltagit i undersökningen, samtidigt som de äldre får en vikt som är lägre än 1,0 eftersom de är överrepresenterade. De som deltar i undersökningen viktas med hänsyn till variablerna kön, ålder och region (H-region). H-regioner mäter invånartäthet i kommunerna, från storstad till glesbygd. Vid skapandet av denna viktvariabel används en så kallad viktmatris, där ålder är indelad i fem kategorier, variabeln H-region i tre kategorier och kön i två kategorier.

Det är dock viktigt att poängtera att antalet intervjuade personer alltid har uppgått till ungefär 1 500 varje månad. Det som definieras som bortfall i undersökningen är gruppen av personer som av olika skäl inte gått att nå för intervju eller velat ingå i undersökningen. Denna grupp har dock ersatts av andra respondenter som intervjuats.

Registrerad försäljning av alkoholdrycker

Den i Sverige registrerade försäljningen av alkoholdrycker består av försäljning på Systembolaget, av folköl i livsmedelsbutiker och av servering på restauranger. Uppgifterna om försäljningen på Systembolaget erhålls direkt från Systembolaget. Försäljning på restauranger baseras på partihandlarnas redovisade uppgifter som publiceras av Folkhälsomyndigheten. Det förekommer dock ett visst bortfall i partihandlarnas redovisning till Folkhälsomyndigheten, vilket innebär att de redovisade uppgifterna om restaurangförsäljningen kan vara behäftade med en viss underskattning. Hur stor denna felkälla kan vara är emellertid oklart.

Försäljningen av folköl beräknas av företaget Delfi som redovisar uppgifter om försäljning från de företag som ingår i deras undersökningar, vilket är den övervägande majoriteten. För övriga företag görs en uppskattning. Detta innebär att det även för den uppgivna folkölsförsäljningen kan finnas en viss felmarginal. I de redovisade uppgifterna om folkölsförsäljningen ingår även den försäljning som sker på restauranger eller andra serveringsställen. Den delen uppgår till knappt 1 procent av den totala folkölsförsäljningen och redovisas inte separat i föreliggande rapport.

Dryckeskategorin ”cider och blanddrycker” särredovisas inte i den officiella restaurangstatistiken, utan dessa drycker redovisas i respektive huvudkategori, det vill säga som sprit, vin eller starköl. Detta får till följd att uppgifterna om total anskaffning av cider inte ger en fullständig bild av konsumtionen av dessa drycker i landet. Vad gäller dryckeskategorin ”cider” i den här rapporten så ingår även så kallade blanddrycker och ”alkoläsk”.

Oregistrerade delmängder alkohol

Resandeförsel och smugglade alkoholdrycker

Det är av stor vikt att skilja på alkohol som förs in i landet i samband med resor, så kallad resandeförd alkohol, och den som smugglas in i landet i syfte att säljas vidare. Den avgörande skillnaden är om införseln sker i kommersiellt syfte eller inte. Det vill säga om de införda dryckerna förs in i landet för eget bruk eller för att säljas vidare på den illegala marknaden i syfte att tjäna pengar på hanteringen (SFS 2000:1225, Lag om straff för smuggling; SFS 2010:1622, Alkohollag).

I Monitormätningarna beräknas därför mängden resandeförd alkohol på basis av frågor om hur mycket resenärer tagit med sig vid inresor till Sverige. Anskaffningen av till Sverige smugglad alkohol mäts med frågor om köp av alkoholdrycker som någon eller några personer fört in i landet i syfte att sälja vidare för att tjäna pengar. Det finns alltså inte någon avsikt att i den här undersökningen nå de personer som utför själva smuglingen, utan frågorna avser alltså köp av alkohol som smugglats in i landet.

För att beräkna resandeförseln ställs frågor om respondenternas resande. De som uppger att de rest in till Sverige från utlandet under de senaste 30 dagarna får uppge hur många

gångerna de har rest in i landet och om de förde med sig någon alkohol vid den senaste inresan. Den mängd man tog med sig vid den senaste resan multipliceras med antalet resor man gjort under samma tidsperiod.

Anskaffningen av smugglad alkohol beräknas genom att först fråga om de intervjuade personerna under de senaste 30 dagarna har köpt alkoholdrycker i Sverige som någon eller några personer fört in i landet i syfte att säljas vidare för att tjäna pengar. Om så är fallet ställs ytterligare frågor om antalet gånger man köpt smugglad alkohol och vilka mängder det rörde sig om den senaste gången. Både frågor om resandeförsel och smuggling ställs separat för sprit, vin, starköl och cider. (Vin är uppdelat på vanligt vin och starkvin när det gäller resandeförsel, men inte när det gäller smugglad alkohol. Frågorna om köp av smugglad cider började ställas under 2010.)

Det är i praktiken fri införsel så länge de införda mängderna är för privat bruk. För att i Monitoreringarna skilja på resandeförsel och smuggling behövs dock en övre gräns för hur mycket alkohol som kan definieras som "för privat bruk". Det finns inte någon självklar sådan gräns. Det finns dock de av EU angivna indikativa nivåerna som kan användas för detta ändamål. Dessa nivåer är 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin samt 110 liter starköl per inresa (cider inkluderas i vinkvoten) (Rådets direktiv 92/12/EEG). Dessa nivåer kan dock överskridas om införseln är för privat bruk, vilket innebär att de inte är användbara för att skilja på resandeförsel och smuggling. På grund av detta används i Monitoreringarna högre nivåer. Dessa nivåer är 40 liter sprit, 75 liter starkvin, 150 liter vin, 300 liter öl och 300 liter cider. Valet av dessa nivåer kan dock diskuteras. Någon övre gräns måste dock finnas för att undvika att införda mängder först definieras som resandeförsel och i ett senare skede även som smuggling om alkoholen säljs vidare i syfte att tjäna pengar på hanteringen.

Även när det gäller köp av smugglad alkohol används gränser för hur mycket en person kan köpa under en 30-dagarsperiod. Anledningen till detta är att det kan finnas ett eller flera grossistled i hanteringen, men frågorna i undersökningen avser endast den alkohol som köpts för eget bruk. Dessa gränser är desamma som för resandeförseln och används även vid köp via internet.

Hemtillverkning

Beträffande hembränd sprit ställs inte frågor om anskaffning utan om själva konsumtionen. De konsumerade mängderna hembränd sprit mäts genom frågor om dels konsumtion av sprit totalt sett under den senaste 30-dagarsperioden och dels konsumtion av hembränd sprit under samma tidsperiod. Andelen hembränd sprit av den totala spritkonsumtionen (p) används sedan för att beräkna den totala konsumtionen av hembränt på nationell nivå enligt följande ekvation:

$$T = \text{ÖS} + pH * T$$

I ekvationen står T för den totala spritkonsumtionen i landet, pH*T är andelen hembränt av den totala spritkonsumtionen. Konsumtionen, eller mer korrekt anskaffningen, av all övrig sprit betecknas med ÖS (försäljning på Systembolaget och restaurangerna samt de beräknade delmängderna oregistrerad sprit). Tecknet * i ekvationen är ett multiplikationstecken.

Frågorna angående hemtillverkade mängder vin och öl avser mängderna färdigställda drycker under de senaste 30 dagarna.

Köp via internet

Frågor om köp via internet under de senaste 30 dagarna började ställas 2006. De resultat som redovisas baseras på frågor om mängden beställda drycker, uppdelat på sprit, vin, starkvin, starköl och från och med 2010 även cider. De beställda mängderna den senaste gången multipliceras med antalet gånger man beställt alkohol via internet under de senaste 30 dagarna. Frågorna gäller inte köp via internet hos Systembolaget.

Korrigerig av tidigare publicerade uppgifter

Korrigerad restaurangförsäljning 2013

Försäljningen av spritdrycker och vin på restauranger med serveringstillstånd har enligt Folkhälsomyndigheten korrigerats något för år 2013. De korrigerade uppgifterna för det året är 4 226 000 liter sprit (en ökning med 9 000 liter) och 23 528 000 liter vin (en ökning med 728 000 liter). Försäljningen av starköl uppgick till 83 660 000 liter och är oförändrad. Dessa korrigeringar innebär negligerbara förändringar för spritförsäljningen men vinförsäljningen höjs med 0,01 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre.

Korrigerad folkölsförsäljning 2012 och 2013

De officiella försäljningsuppgifterna för folköl har korrigerats ner av Delfi för både 2012 och 2013, vilket har inneburit att de tidigare publicerade uppgifterna om folkölsförsäljningen dessa år har ändrats. Förändringarna beror på korrigeringar för viss dubbelrapportering bland Delfis medlemsföretag.

Försäljningen av folköl under 2012 uppgick till 127,7 miljoner liter istället för de tidigare publicerade uppgifterna om 134,1 miljoner och för år 2013 uppgick försäljningen till 123,8 miljoner liter istället för 136,9 miljoner. Detta innebär att försäljningen av folköl under 2012 uppgick till 0,53 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, vilket är en minskning med 0,02 liter jämfört med tidigare publicerade uppgifter. Under 2013 uppgick den korrigerade försäljningen till 0,51 liter, vilket är en minskning med 0,05 liter.

Korrigerad resandeförsel 2013 och 2014

I den senast publicerade rapporten från Monitormätningarna kunde en relativt kraftig ökning av bland annat resandeförseln noteras (Leifman & Trolldal, 2014b). Med tanke på denna ökning konstaterade författarna att det var för tidigt att då avgöra om ökningen var permanent eller inte. Mot bakgrund av resultaten av de mätningar som genomförts under 2014 kan man konstatera att ökningen 2013 verkar vara tillfällig och koncentrerad till det första halvåret 2013.

Det är dock relativt få personer som tar in stora mängder alkohol i samband med resor. Den ökade resandeförseln 2013 berodde på en onormal ökning av detta antal. Antalet var onormalt högt jämfört med såväl 2012 som med 2014.

De onormalt stora införselmängderna bland ett fåtal personer under 2013 kan i huvudsak ha tre orsaker. Den första är att det faktiskt ägde rum en ökning av införseln under framförallt det första halvåret 2013. Den andra orsaken kan vara att det slumpmässiga urvalet av personer till undersökningen just under denna period fångade in extra många personer som

fört in stora mängder. Den tredje orsaken kan vara det faktum att det skedde vissa förändringar i administrationen av Monitormätningarna, vilket kan ha påverkat resultaten.

Efter noggranna studier av antalet personer som fört in relativt stora mängder alkohol under de olika halvåren 2013 och 2014 drar vi slutsatsen att den tidigare redovisade uppgången 2013 var något för hög.

Vi kan dock inte utesluta någon av de tre ovan nämnda potentiella orsakerna till ökningen. Vi har därför valt att genomföra en viss mindre korrigerings nedåt av de införda mängderna under 2013, i första hand under det första halvåret. Dessa mängder har dock inte tagits bort ur mätningarna utan lagts till för motsvarande halvår 2014. Detta beror på att på motsvarande sätt har det kunnat konstateras att antalet personer som fört in relativt stora mängder alkohol under 2014 var onormalt lågt. Vår bedömning är att det är orimligt med så stora variationer i extremvärden från ett år till ett annat när den mer normala resandeförseln uppvisar mindre förändringar. Det rör sig totalt om en minskning av resandeförseln med 0,11 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under 2013 och en motsvarande höjning 2014.

Detta innebär att såväl resandeförseln som den totala anskaffningen fortfarande ökade under 2013 jämfört med 2012, men ökningen är något lägre i jämförelse med de tidigare publicerade uppgifterna. På motsvarande sätt blir minskningen av resandeförseln och den totala anskaffningen inte lika stora som de annars skulle vara under 2014 jämfört med 2013. Förändringarna är dock små.

Konsumtion bland svenskar på resor utomlands samt icke-svenskars köp i Sverige

Syftet med Monitormätningarna är att beräkna alkoholkonsumtionen på aggregerad, nationell nivå. Urvalsramen för undersökningen av de oregistrerade delmängderna består av svensktalande individer med telefonabonnemang i Sverige. I den registrerade försäljningen i Sverige ingår däremot även icke-svenskars köp i landet. Bland annat ingår norrmännens köp på Systembolaget, som av Systembolaget beräknas uppgå till ungefär 5 % av företagets totala försäljning, vilket under 2014 motsvarade 0,29 liter ren alkohol per person 15 år och äldre.

På motsvarande sätt ingår inte svenskars konsumtion av alkohol i samband med resor utomlands, vilken enligt beräkningar från 1990-talet uppgick till i genomsnitt 0,5 liter ren alkohol per person 15 år och äldre (Kühlhorn, m.fl., 1999). Dessa båda delmängder, alltså icke-svenskars köp i Sverige och svenskars konsumtion utomlands, påverkar dock konsumtionsberäkningarna i olika riktningar. De båda delmängderna tar till stor del ut varandra vid beräkningar av totalkonsumtionen bland svenskar. Några exakta uppgifter om detta finns dock inte tillgängliga.

Ett mått på relationen mellan utländsk turism i Sverige och svensk turism utomlands är den så kallade resevalutabalansen (Tillväxtverket, 2013). Den mäter förhållandet mellan utländska resenärers köp av svensk valuta i samband med resor i Sverige och svenskarnas köp av utländsk valuta i samband med svenskars resor utomlands. Denna balans var negativ under större delen av perioden 2001–2012. Detta innebär att svenskars turism utomlands har varit av större omfattning än den utländska turismen i Sverige. Detta innebär att skillnaden mellan icke-svenskars köp av alkohol i Sverige och svenskars köp utomlands troligen

kan uppgå till i genomsnitt några tiondels liter ren alkohol per person. Skillnaden har dock sannolikt minskat under perioden.

Extremvärden

Det kan av olika skäl förekomma extremvärden i datamaterialet. Det kan bland annat bero på att de intervjuade personerna har uppgivit felaktiga uppgifter eller på manuella felkodningar av intervjuaren. Det är av stor vikt att korrigera för dessa extremvärden eftersom de beräknade volymerna anskaffad alkohol annars kan bli missvisande. Det gäller speciellt de mindre delmängderna. Ett exempel på detta är orimliga uppgifter om antal resor eller köp. I Monitormätningarna används därför ett tak på 20 resor, 20 köp av smugglad alkohol och 20 köp på Systembolaget under den senaste 30-dagarsperioden. Vid beställningar på internet används ett tak på 10 under samma period. Ett annat exempel är den övre gräns på 10 liter som används som gräns för hur mycket man kan föra med sig om man rest med flyg. Större volymer än så har inte ansetts rimliga för det färd sättet.

Standardisering för ålder och alkoholhalter

För att ta hänsyn till att invånarantalet och andelen personer under 15 år förändrats över tid i landet beräknas alkoholanskaffningens olika delmängder om till liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Anledningen till att gränsen är satt vid 15 år är att det är nationell och internationell praxis.

När det gäller den registrerade konsumtionen har all försäljning i landet räknats om till liter ren (100 %) alkohol och att denna summa i sin tur har dividerats med antalet personer i befolkningen som är 15 år och äldre. År 2014 uppgick befolkningen 15 år och äldre till 8 065 322 invånare. När det gäller Monitormätningarna är det emellertid inte lika enkelt att redovisa motsvarande uppgifter per invånare 15 år och äldre. Mätningarna inkluderade nämligen under perioden 2001–2013 endast 16–80-åringar. I korthet går dock metodiken ut på att korrigera för detta genom uppräkningsfaktorerna, som utgår från relationen mellan 16–80-åringarnas självrapporterade köp på Systembolaget jämfört med Systembolagets faktiska försäljningsvolym, som inkluderar alla köp oavsett kundernas ålder. I uppräknningen anpassas på så sätt Monitormätningarnas snävare åldersintervall till Systembolagets bredare. För mer information hänvisas till CAN-rapport nr 140 (Leifman & Trolldal, 2014a).

I resultatredovisningen redovisas de olika delmängderna anskaffad alkohol per invånare 15 år och äldre med två decimaler. Vi har valt att använda två decimaler för att bättre kunna åskådliggöra förändringar i anskaffningen av relativt små delmängder. Denna exakthet bör dock tolkas med viss försiktighet.

När respondenternas svar på frågorna om resandeförsel, köp av smugglad alkohol, och så vidare, sammanställs, erhålls mängderna av respektive dryck i volymliter. För att kunna jämföra dessa delmängder med varandra och över tid, och för att kunna summera den totala mängden anskaffad alkohol, räknas alla volymer om till antal liter i ren alkohol. Vid dessa beräkningar används Systembolagets alkoholhalter, baserade på deras försäljning av respektive typ av dryck respektive år.

När det gäller försäljningen på restauranger med serveringstillstånd används Systembolagets alkoholhalter för respektive kategori som Folkhälsomyndigheten redovisar restaurangförsäljningen i (Folkhälsomyndigheten, 2013).

Uppräkning av de självrapporterade oregistrerade delmängderna alkohol

Monitormätningarna syftar till att redovisa både trender och nivåer hos alkoholanskaffningen totalt sett och för de olika delmängderna. Det är dock väl känt inom forskningen att svar på intervjufrågor om köp och konsumtion av alkohol inte ger en korrekt bild av de verkliga köpta och konsumerade nivåerna. Av olika skäl uppger de intervjuade personerna ofta lägre konsumerade och köpta volymer än de faktiska, se till exempel Kühlhorn m.fl., (1999), Ramstedt (2010) och Ramstedt m.fl., (2013).

Täckningsgrader

För att få ett mått på denna underskattning ingår det i Monitormätningarna frågor om de intervjuade personernas köp av alkohol på Systembolaget. Dessa uppgifter kan sedan jämföras med Systembolagets faktiska försäljning. Frågor om respondenternas köp på Systembolaget har ställts sedan januari 2008. Generellt sett är respondenternas uppgivna köp på Systembolaget lägre än den faktiska försäljningen. Detta antas bero på social önskvärdhet, att de intervjuade personerna glömt hur mycket de köpt och på att de personer som ingår i bortfallet har köpt mer på Systembolaget än de som besvarade frågorna.

Skillnaden mellan respondenternas uppgivna köp på Systembolaget och Systembolagets faktiska försäljning benämns *täckningsgrad* i den här rapporten och mäts i procent, det vill säga, de självrapporterade mängderna köpt alkohol på Systembolaget i procent av de faktiska sålda mängderna.

Det finns en betydande samvariation mellan respondenternas uppgivna köp och den faktiska försäljningen på Systembolaget för de åren där båda uppgifterna finns tillgängliga (2008–2014). Täckningsgraden var högst för vin följt av starköl och sprit (se även Leifman & Trolldal 2014b).

Eftersom huvudsyftet med Monitormätningarna är att få en bild av den totala konsumtionen i landet är tanken att de uppmätta täckningsgraderna för de olika dryckerna kan användas som utgångspunkt för att korrigera nivåerna för de oregistrerade delmängderna, det vill säga resandeförsel, smuggling, hemtillverkning respektive internetköp. Ett annat skäl till att korrigera respondenternas uppgifter är att kunna jämföra de olika delmängderna med varandra, och då måste dessa vara korrekt uppräknade, inte minst vid jämförelser mellan de självskattade delmängderna oregistrerad alkohol och Systembolagets faktiska försäljning.

I CAN-rapport 140 (Leifman & Trolldal, 2014a) redovisades statistiskt säkerställda samband mellan respondenternas uppgivna köp och den faktiska försäljningen varje månad. Pearson's korrelationskoefficient var 0,69 för sprit, 0,75 för starköl och 0,78 för vin per månad under perioden 2008–2012.

I en revidering av tidigare beräknade nivåer (2001–2012) skattades täckningsgraderna för de olika dryckerna under hela den då aktuella perioden med hjälp av tidsserieanalys. De förväntade värdena på täckningsgraderna applicerades på de olika åren under perioden med åren 2008 och 2009 som basår. (Se Leifman & Trolldal (2014a) för en detaljerad beskrivning.)

Från och med år 2013 beräknas täckningsgraderna på ett annorlunda sätt. För varje år används genomsnittet för de två senaste åren som utgångspunkt för beräkningarna. I tabell 7 redovisas täckningsgraderna för de olika dryckerna för åren 2013 och 2014 samt genomsnittet för de båda åren. Dessutom redovisas de beräknade uppräkningsfaktorerna.

De genomsnittliga täckningsgraderna är lägst för sprit följt av starköl, vin och cider. Starkvinet uppvisade en täckningsgrad på i genomsnitt 120,0 vilket innebär att respondenterna har överskattat sina köp av starkvin på Systembolaget. Detta innebär således att uppräkningsfaktorn bör bli högst för sprit och lägst för vin. När det gäller starkvinet innebär respondenternas överskattning av sina köp att en nedräkningsfaktor istället bör användas för starkvin.

Tabell 7. Täckningsgrad i procent självrapporterade köp och faktisk försäljning på Systembolaget åren 2013 och 2014, samt beräknad uppräkningsfaktor.

	Sprit	Starkvin	Vin	Starköl	Cider
2013	51,9	141,0	83,7	68,2	83,6
2014	47,1	98,9	84,7	69,7	75,2
Genomsnitt 2013–2014	49,5	120,0	84,2	69,0	79,4
Uppräkningsfaktorer 2012–2013	2,02	0,83	1,19	1,45	1,26

Av tabellen framgår att respondenternas uppgivna köp av starköl på Systembolaget motsvarar 69 % av den faktiska försäljningen under åren 2013 och 2014. För att beräkna uppräkningsfaktorn divideras 1 med täckningsgraden (mätt som andel). För starkölets del blir beräkningen därför $1/0,69$, vilket blir 1,45. (Det är således det inverterade värdet av täckningsgraden som används som uppräkningsfaktor.) Uppräkningsfaktorn för de övriga dryckerna blir 2,02 för sprit, 1,19 för vin och 1,26 för cider. Nedräkningsfaktorn för starkvin blir på motsvarande sätt 0,83.

Utifrån respondenternas uppgivna köp på Systembolaget och den faktiska försäljningen där har vi skattat specifika uppräkningskvoter för respektive dryck. Dessa kvoter utgör grunden för den uppräkningsfaktor som görs för de olika delmängderna av oregistrerad alkohol.

I tabell 8 redovisas de oregistrerade delmängderna före uppräkningsfaktorn. Av tabellen framgår tydligt den kraftiga ökningen mellan 2001 och 2004 och den därpå följande kraftiga nedgången. För all införsel är nivåerna i slutet av tidsperioden lägre än i början. Det är således dessa siffror som är utgångspunkten för våra analyser, men de måste, i enlighet med resonemanget ovan, räknas upp för att bättre stämma överens med de verkliga nivåerna oregistrerad alkohol i Sverige.

Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att alla frågor om anskaffning av drycker från olika källor i undersökningen är väldigt lika och således uppbyggda kring den senaste gången man köpt, eller på annat sätt anskaffat, alkohol multiplicerat med antal gånger under de senaste 30 dagarna. Detta gäller alltså även frågorna om köp på Systembolaget och är en förutsättning för att kunna använda sig av Systembolagsfrågorna som bas för uppräkningsfaktorerna av de oregistrerade delmängderna.

När det gäller Systembolagets försäljning har det dock visat sig att en del av den sker till norska invånare som gör köp i Sverige. Systembolaget uppskattar denna gränshandel till ungefär 5 % av den totala försäljningsvolymen på Systembolaget. Det motsvarar 0,29 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Denna mängd har därför exkluderats i de försäljningsmängder som varit utgångspunkten för beräkningen av de olika täckningsgraderna och uppräkningsfaktorerna, eftersom endast svensktalande telefonabonnenter som bor i Sverige ingår i urvalet till Monitormätningarna. I de försålda volymer registrerad alkohol som redovisas i Resultatkapitlet ingår dock all försäljning oberoende av vilka som köpt dryckerna.

Tabell 8. Skattad årlig resandeförsel, smuggling, hemtillverkning och internethandel. Per dryck och anskaffningskälla utan korrigeringar. Antal tusen volymliter 2001–2014 (internet 2006–2014).

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Införsel														
Sprit	10 537	10 569	14 498	19 313	16 544	14 297	14 354	13 764	10 149	10 793	10 114	9 060	10 994	9 096
Starköl	52 841	55 051	57 356	71 628	58 098	48 000	42 191	49 439	36 188	32 472	34 354	31 033	34 584	33 430
Vin	25 453	28 317	31 054	36 030	29 904	20 131	21 612	20 556	15 644	13 433	16 496	15 005	15 965	14 742
Starkvin	3 210	4 124	3 334	4 027	3 036	4 009	2 260	1 703	1 195	915	835	1 146	655	771
Cider	..	..	..	..	..	1 999	1 570	3 747	1 902	1 531	3 563	1 415	1 799	1 311
Smuggling														
Sprit	2 772	3 389	2 659	4 129	5 555	5 621	2 963	2 774	3 416	2 588	1 563	2 081	2 103	1 533
Starköl	16 169	21 619	38 860	54 030	55 082	48 359	42 986	33 087	27 957	21 158	25 754	18 466	23 656	24 690
Vin	1 597	2 115	4 665	4 405	4 922	4 489	3 633	3 689	3 892	1 984	904	1 323	1 859	342
Cider	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1 654	2 501	3 870	834
Internet														
Sprit	..	..	..	..	..	338	139	160	278	141	603	237	785	366
Starköl	..	..	..	..	..	1 324	465	111	134	0	241	981	2 569	2 493
Vin	..	..	..	..	..	199	28	153	1 395	559	2 449	1 109	3 965	3 862
Starkvin	..	..	..	..	..	30	0	37	25	0	0	23	220	44
Cider	..	..	..	..	..	5	0	0	0	0	23	81	118	0
Hemtillv.														
Sprit	2 770	2 704	1 789	2 179	1 252	952	668	694	738	1 099	630	553	671	426
Starköl	1 071	2 148	1 292	2 172	1 671	1 671	1 671	1 671	1 671	1 671	1 671	1 671	1 692	3 226
Vin	9 249	14 313	11 684	9 819	7 370	5 687	5 191	5 294	3 157	6 647	6 184	2 141	4 823	4 598

Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Bortfall av problemdrickare

Utgångspunkten för korrigeringarna är att respondenterna underrapporterar de olika oregistrerade delmängderna, det vill säga resandeförsel, köp av smugglad alkohol, hemtillverkning och internetköp lika mycket som man underrapporterar köpen på Systembolaget. Det är emellertid inte säkert att underrapporteringen (täckningsgraden) är densamma för de olika oregistrerade delmängderna som den är för alkoholköpen på Systembolaget. Detta kan till viss del testas och korrigeras.

Uppräkningsfaktorerna kan nämligen delas upp i två delar, en allmän del som är kopplad till bland annat glömska och social önskvärdhet hos respondenterna generellt, samt en specifik del som beror på att de personer som dricker allra mest är överrepresenterade i bortfallet. Effekten av den andra delen varierar mellan de olika oregistrerade delmängderna, vilket innebär att storleken på de beräknade uppräkningsfaktorerna bör variera. Eftersom konsumtionen är så pass hög i denna grupp, och möjligen också anskaffningen av oregistrerade delmängder, är det av stor vikt att speciella hänsyn tas till denna grupps andel av de olika delmängderna. Deras andel av respektive oregistrerad delmängd bör alltså beräknas för att därefter införlivas i skattningarna av storleken på dessa delmängder.

Svenska studier har visat att de personer som dricker allra mest i befolkningen är överrepresenterade i bortfallet. Denna grupp kallas fortsättningsvis för problemdrickare. Inom ramen för den så kallade KALK-studien genomfördes en undersökning på ett representativt urval av problemdrickare och som problemdrickare definierades personer som lagförts minst två gånger för rattfylleri under en femårsperiod. Svansfrekvensen i denna grupp, som man försökte nå på samma sätt som när det gällde ett vanligt slumpmässigt befolkningsurval, uppgick till 33 %. Detta ska jämföras med en svansfrekvens på nästan 70 % i själva befolkningsurvalet (Kühlhorn, m.fl., 1999; Leifman, 2000).

I KALK-studien imputerade man värden (lade till värden) för problemdrickarna så att dessa blev fullt ut representerade utifrån antagandet att man endast når cirka en tredjedel av dem och att andelen problemdrickare i befolkningen uppgår till cirka 3 % (mer exakt: 0,9 % problemdrickare initialt räknades upp till 3 %, det vill säga $3/0,9=3,3$). Detta innebär således att man vägde in problemdrickare så att deras andel steg från knappt 1 till 3 % av dem som deltog i undersökningen. Detta förfaringsätt visade sig ha stor betydelse för beräkningarna av till exempel hembränd sprit.

Det är rimligt att anta att de som dricker allra mest alkohol i Monitormätningarna till stor del är problemdrickare av olika slag (alkoholberoende, alkoholmissbrukare, andra med alkoholrelaterade problem). Tidigare analyser av Monitordata har visat att den procent som dricker mest inte bara uppvisar en genomsnittligt mycket hög alkoholkonsumtion och omfattande intensivkonsumtion, utan också uppvisar höga poäng på de AUDIT-frågor som i perioder ställts i mätningarna (se Leifman & Trolldal, 2002; Kühlhorn, m.fl., 1999). (AUDIT är ett frågeformulär som används för identifiering av riskfylld och skadlig alkoholkonsumtion.)

Även i föreliggande studie får den procent av respondenterna som dricker allra mest representera denna grupp av problemdrickare även om exaktheten i denna gräns kan diskuteras. Deras andel kommer således att räknas upp så att de motsvarar 3 % av respondenterna i undersökningen. Gränsvärdet för den högsta procenten konsumenter i Monitormätningarna varierar förvisso från år till år, men ligger i genomsnitt på en konsumtion motsvarande

cirka 3,0–3,5 liter ren alkohol per månad. Förfarandet liknar således KALK-studiens uppräkning och siffrorna baseras på tidigare genomförda empiriska studier redovisade inom ramen för KALK-studien (Kühlhorn, m.fl., 1999).

Även om principen bakom denna korrigeringsmetod är fullt rimlig, bör man beakta att den bygger på vissa antaganden. För det första att andelen problemdrickare i befolkningen är just 3 % och för det andra, att det inte har skett några betydande förändringar avseende i vilken utsträckning problemdrickare nås i denna typ av undersökning. Att avstå ifrån att göra någon korrigeringsbedömning bedömer vi dock vara ett betydligt sämre alternativ.

Hur ser det då ut bland problemdrickarna i Monitormätningarna, svarar de för större eller mindre andelar av de olika oregistrerade delmängderna jämfört med den andel de svarar för när det gäller köpen på Systembolaget? Den andel av de totala köpvolymererna på Systembolaget som problemdrickarna står för framgår av tabell 9. Exempelvis svarar denna grupp för knappt 8 % av den totala volymen sprit som köpts på Systembolaget, men endast för 2,4 % av det vin som köptes. Om motsvarande andelar är lika stora för resandeförsel, smuggling och hemtillverkning behövs ingen ytterligare korrigeringsmetod. Så visade sig dock inte vara fallet. Den andel som problemdrickarna svarade för gällande de olika delmängderna av oregistrerad alkohol redovisas också i tabell 9.

Som framgår av tabellen är andelarna resandeförd alkohol i gruppen problemdrickare lägre än deras motsvarande andelar av köpt på Systembolaget. Deras andelar av smugglad sprit och starköl är däremot högre jämfört med deras andelar av köpen på Systembolaget. Även hembränd sprit är avsevärt mer koncentrerad till gruppen problemdrickare jämfört med motsvarande andel av spritköpen på Systembolaget. När det gäller resandeförseln betyder det att den delmängden ska räknas upp i mindre utsträckning, och när det gäller smugglingen att den ska räknas upp i högre utsträckning än motsvarande systembolagsköp för respektive dryck.

Tabell 9. Andel av de olika delmängderna som problemdrickarna (den högsta procenten alkoholkonsumenter) svarade för 2013–2014.

	Sprit	Vin	Starköl	Starkvin	Cider
Systembolaget	7,9 %	2,4 %	7,6 %	6,4 %	9,1 %
Resandeförsel	4,3 %	0,9 %	3,7 %	2,2 %	5,6 %
Smuggling	20,4 %	2,2 %	16,5 %	..	..
Hemtillverkning	51,1 %	..	..	..	..

Ingen fråga ställs om smugglat starkvin eftersom nivåerna bedöms som ytterst små. Hemtillverkning av vin och öl, smuggling av cider samt internetköp: antalet respondenter med värden har varit för litet för att kunna genomföra meningsfulla analyser.

Nästa steg blir då att korrigera de kvoter som redan tagits fram på basis av frågorna om köp på Systembolaget, för just den delen som beror på bortfallet av problemdrickare. Utgångspunkten för dessa beräkningar är de uppräkningskvoter som beräknats på basis av skillnaden mellan respondenternas uppgivna köp, och den faktiska försäljningen på Systembolaget, se tabell 7.

För en detaljerad beskrivning av dessa korrigeringar, se Leifman och Trolldal (2014a). Sammanfattningsvis kan man dock konstatera att de nya korrigerade kvoterna, då hänsyn tagits till bortfallet av problemdrickare, blir högre för smuggling (eftersom köp av smugglad alkohol är mer koncentrerade till problemdrickarna än vad systembolagsköpen är). Däremot blir kvoterna lägre för resandeförseln (eftersom resandeförseln är mindre koncentrerad till problemdrickarna än vad systembolagsköpen är).

Ett liknande tillvägagångssätt har tillämpats även för hembränd sprit, men där baseras underlaget på respondenternas svar på frågor om konsumtion av hembränd sprit och av sprit totalt sett. Den beräknade mängden hembränd sprit ställs i relation till den totala uppgivna spritkonsumtionen efter att problemdrickarnas andel räknats upp från 1 till 3 %. Det visade sig att konsumtionen av hembränd sprit blivit allt mer koncentrerad till problemdrickarna över tid, men totalt sett för samtliga respondenter har den hembrända spritens andel av total konsumtionen av sprit sjunkit kraftigt under perioden 2001–2014.

När det gäller köp via internet, smuggling av cider samt hemtillverkning av vin och öl har skillnaderna mellan uppgivna och faktiska köp på Systembolaget använts som uppräkningsfaktorer utan ytterligare korrigeringar. Dessa delmängder är nämligen så pass små att beräkningar av andelarna bland dem som dricker mest inte blir meningsfulla. De slutgiltiga kvoterna för samtliga delmängder redovisas i tabell 10.

Tabell 10. Uppräkningskvoter med utgångspunkt i täckningsgraden mellan självrapporterade alkoholköp och faktisk försäljning på Systembolaget samt korrigering för koncentrationen av de olika delmängderna bland problemdrickarna 2001–2014.

Kvoter	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Smuggling														
Sprit	1,31	1,41	1,53	1,62	1,65	1,64	1,69	1,79	1,72	1,80	1,87	2,00	2,32	2,47
Starköl	1,28	1,33	1,40	1,45	1,48	1,56	1,57	1,58	1,57	1,58	1,60	1,49	1,76	1,68
Vin	1,02	1,08	1,07	1,08	1,09	1,27	1,29	1,54	1,38	1,42	1,25	1,22	1,17	1,18
Cider ¹	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,43	1,43	1,33	1,26
Införsel														
Sprit	1,24	1,26	1,30	1,33	1,41	1,43	1,48	1,54	1,52	1,59	1,60	1,63	1,66	1,90
Starköl	1,26	1,27	1,27	1,30	1,30	1,33	1,29	1,30	1,26	1,25	1,23	1,23	1,35	1,35
Vin	0,92	0,94	0,95	0,99	1,01	1,01	1,01	1,06	1,07	1,12	1,13	1,12	1,13	1,15
Starkvin	0,66	0,67	0,70	0,77	0,76	0,76	0,70	0,70	0,67	0,68	0,68	0,67	0,69	0,81
Cider ¹	..	..	..	..	..	1,23	1,23	1,25	1,17	1,17	1,17	1,17	1,33	1,26
Hemtillverkning														
Sprit (hembränt) ²	0,063	0,063	0,059	0,054	0,043	0,035	0,027	0,023	0,026	0,033	0,040	0,035	0,027	0,020
Starköl ¹	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,446	1,436
Vin ¹	0,932	0,944	0,957	0,970	0,993	1,004	1,027	1,062	1,062	1,094	1,101	1,112	1,194	1,180
Systembolaget														
Sprit	1,375	1,400	1,426	1,454	1,502	1,525	1,575	1,650	1,650	1,720	1,734	1,759	1,927	2,125
Starköl	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,382	1,446	1,436
Vin	0,932	0,944	0,957	0,970	0,993	1,004	1,027	1,062	1,062	1,094	1,101	1,112	1,194	1,180
Starkvin	0,681	0,681	0,681	0,681	0,681	0,681	0,681	0,681	0,681	0,681	0,681	0,681	0,742	0,860
Cider	1,204	1,204	1,204	1,204	1,204	1,204	1,204	1,204	1,204	1,204	1,204	1,204	1,333	1,263

¹ Underlaget är för litet för att kunna beräkna problemdrickarnas andelar. För dessa delmängder används de kvoter som beräknats för köp på Systembolaget (sista raderna i tabellen).

² Avser den andel som den hembrända spriten svarar för av den totala spritkonsumtionen.

Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.

Bilaga 2: Tabellbilaga

Tabell 11. Registrerad alkoholförsäljning i antal tusen volymliter 2001–2014.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Systembolaget														
Sprit	23 396	23 308	22 107	19 226	18 786	18 860	19 302	19 101	20 141	20 002	19 369	19 298	18 899	18 342
Starköl	156 011	170 455	179 141	172 947	179 044	195 654	207 118	212 368	226 936	225 763	227 092	227 561	231 477	234 105
Vin	118 506	130 851	135 709	133 296	137 658	145 266	153 956	160 850	175 815	182 471	186 039	189 760	193 477	193 561
Starkvin	5 696	5 656	6 075	5 442	5 371	5 262	5 569	5 620	5 602	5 400	4 996	4 768	4 397	4 159
Cider	13 650	17 075	18 702	16 775	17 031	18 251	18 092	18 467	19 434	19 281	19 095	18 187	17 581	17 494
Restaurang														
Sprit	3 835	3 731	3 283	3 562	3 954	3 969	3 569	4 422	3 868	3 925	3 251	3 190	4 226	3 331
Starköl	83 962	86 678	85 466	81 973	81 067	78 929	80 132	81 077	77 814	78 387	79 223	80 331	83 660	84 422
Vin	20 586	22 033	19 750	20 626	18 497	20 372	21 070	19 275	18 072	19 313	22 622	20 134	23 528	20 883
Folköl	190 200	189 900	184 900	167 300	163 900	171 500	159 700	147 600	146 500	137 600	144 200	127 658	123 791	120 159

Tabell 12. Skattad årlig resandeförsel, smuggling, hemtillverkning och internethandel. Per dryck och anskaffningskälla i antal *miljoner* volymliter 2001–2014.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Införsel														
Sprit	13,1	13,3	18,9	25,8	23,3	20,5	21,2	21,2	15,4	17,2	16,2	14,7	18,2	17,2
Starköl	66,7	69,8	72,9	93,3	75,5	63,6	54,4	64,3	45,5	40,5	42,2	38,2	46,8	45,1
Vin	23,5	26,5	29,6	35,7	30,1	20,4	21,9	21,7	16,7	15,0	18,6	16,9	18,1	17,0
Starkvin	2,1	2,8	2,3	3,1	2,3	3,1	1,6	1,2	0,8	0,6	0,6	0,8	0,5	0,6
Cider	..	..	..	..	..	2,5	1,9	4,7	2,2	1,8	4,2	1,7	2,4	1,7
Smuggling														
Sprit	3,6	4,8	4,1	6,7	9,2	9,2	5,0	5,0	5,9	4,6	2,9	4,2	4,9	3,8
Starköl	20,8	28,7	54,2	78,2	81,4	75,4	67,3	52,3	43,8	33,5	41,2	27,5	41,7	41,5
Vin	1,6	2,3	5,0	4,8	5,4	5,7	4,7	5,7	5,4	2,8	1,1	1,6	2,2	0,4
Cider	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2,4	3,6	5,2	1,1
Internet														
Sprit	..	..	..	..	..	0,5	0,2	0,3	0,5	0,2	1,0	0,4	1,5	0,8
Starköl	..	..	..	..	..	1,8	0,6	0,2	0,2	0,0	0,3	1,4	3,8	3,6
Vin	..	..	..	..	..	0,2	0,0	0,2	1,5	0,6	2,7	1,2	4,7	4,6
Starkvin	..	..	..	..	..	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Cider	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	0,1	0,2	0,0
Hemtillverkning														
Sprit	3,0	3,0	3,0	3,1	2,5	1,9	1,4	1,2	1,2	1,6	1,7	1,5	1,3	1,1
Starköl	1,5	3,0	1,8	3,0	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,5	4,6
Vin	8,6	13,5	11,2	9,5	7,3	5,7	5,3	5,6	3,4	7,3	6,8	2,4	5,8	5,4

Tecknet .. innebär att delmängderna inte mättes det aktuella året.